

Deze zondag na kerst wil ik met u stilstaan bij dat ándere kerstverhaal. Niet het verhaal van Lucas met Zacharias en Elizabeth, met de volkstelling en de stal en de herders en de engelen. Het geboorteverhaal van Matteüs, daar komt geen stal en geen kribbe in voor. Het geboorteverhaal van Matteüs is het verhaal van de drie wijzen uit het Oosten en het verhaal van koning Herodes die het kindje wil doden. Het is het verhaal van de vlucht naar Egypte. En vooral is het het verhaal van Jozef. Waar Lucas meer op *Maria de moeder* lijkt te focussen, gaat het bij Matteüs *over Jozef de vader*. U hoorde daar zojuist het eerste gedeelte van. U hoorde hoe Jozef dankzij de engel in zijn droom ervoor kiest om bij Maria te blijven en de vader van haar kindje te worden.

Vanmorgen wil ik met u stilstaan bij het verhaal van Jozef.

U ziet hier in beeld een 15e eeuwse kersttafereel. Wat opvalt is dat Jozef als een echte geëmancipeerde man aan het koken lijkt te zijn... Ziet u, rechtsonder? Hij roert in een pannetje, terwijl een engel het vuur nog wat aanwakkert met een blaasbalg. En het grappige is dat door de geschiedenis heen, en zéker in de Middeleeuwen, Jozef veel vaker als een behulpzame en geëmancipeerde vader werd afgebeeld. Er is bijvoorbeeld een gedicht bekend waarin verteld wordt dat Jozef de luiers van het Jezuskindje wast. In de gracht... Die gracht hoorde natuurlijk bij de middeleeuwse stad waar het gedicht ontstaan is. Maar het punt is duidelijk: Jozef was in de ogen van de middeleeuwers een zorgzame vader. Volgens de legenden was hij trouwens ook al een oude of oudere man toen hij met Maria trouwde, terwijl zij nog maar een tiener was. Met zijn besluit om alsnog met Maria te trouwen, werd hij haar beschermer, en daarmee ook die van het kind.

Als ik me in het verhaal verplaats, vraag ik me af of Jozef nog weleens aan dat beslissende moment zou hebben teruggedacht, later. Want die droom van de engel heeft nogal wat gevolgen. Met dat hij 'ja' zegt tegen Maria en het kind, komt zijn leven in een stroomversnelling terecht. Want het blijft niet bij die ene engel in zijn droom. Het zijn ook die drie vreemde hooggeplaatste mannen uit een ver land die het kind komen opzoeken. Zijn kleintje wordt de hoogste eer bewezen die een mens maar treffen kan. En als hij nog nauwelijks tijd heeft gehad om dat te verwerken, ziet hij in een droom opnieuw een engel. 'Vlucht!' zegt de engel. Want Herodes wil het kindje doden. Het kwaad zit hen op de hielen. En Jozef vlucht, met Maria, en het kind.

Jozef had geen 'ja' hóeven zeggen, na die eerste engel in zijn droom. Hij had er nog steeds voor kunnen kiezen om, zoals oorspronkelijk zijn plan was, om Maria in het geheim te verstoten. Maar hij is solidair met Maria en het kind. Hij verbindt zijn eigen lot aan dat van hen. Daarmee is hij solidair met hen als brenger van Gods beloften, die kwetsbaar als ze zijn hun weg proberen te vinden in een vijandige wereld. En daarmee wordt Jozef uiteindelijk zelfs zélf een vluchteling.

Ook die vlucht is in de kunst heel vaak afgebeeld. U ziet het hier op een ets van Rembrandt. Jozef met zijn vrouw en kind op de vlucht door de nacht. Haastig, bang, alleen het allernoodzakelijkste bij zich op de ezel. Het gevaar om hen heen kan van alle kanten komen.

Ja, dat kan gebeuren als je solidair bent: dat je ook zelf in gevaar raakt. Iemand bijstaan die het moeilijk heeft, daar kom je zelf vaak ook niet ongeschonden uit vandaan. Als je van iemand houdt en diegene wordt ziek bijvoorbeeld. Dat raakt ook jou als partner, als dochter of zoon, als vriend. Dat brengt ook jou van je stuk. Liefhebben maakt ons kwetsbaar. Onderlinge verbondenheid maakt ons kwetsbaar. Want als er iets gebeurt met de mensen aan wie we ons verbonden hebben, dan gebeurt er ook iets met ons.

En het mooie van Jozef is dat hij daar niet voor wegloupt. Hij gaat met Maria en Jezus op de vlucht, op zoek naar veilig gebied om daar te wachten tot het gevaar geweken is.

Ik wil u nog een laatste afbeelding laten zien uit de kunstgeschiedenis. U ziet hier Jozef, Maria en Jezus onderweg. Ze rusten even op weg naar Egypte. Tussen alle ellende in, tussen hoop en vrees, tussen de klippen van het gevaar door, hebben ze even een plek gevonden om op adem te komen. En dat beeld brengt me bij u en mij, en bij onze situatie dezer dagen. Er is veel dat ons bedreigt dezer dagen, en er zijn veel mensen die in nog groter gevaar verkeren dan wijzelf. Omdat we het hebben over vluchten, kan ik niet anders dan denken aan al die mensen die in deze dagen letterlijk op de vlucht zijn of vastzitten in een onmenselijke situatie op een van de Griekse eilanden.

En in deze turbulente tijd is het kerst geworden en zitten we nu in de stille dagen tussen kerst en oud en nieuw. Stille dagen tussen hoop en vrees. Misschien zijn dit goede dagen om eens na te denken hoe we midden tussen de bedreigingen in een schuilplaats kunnen creëren. Een schuilplaats voor onszelf, maar misschien meer nog een schuilplaats voor elkaar. Zoals Jozef een schuilplaats vindt voor Maria en Jezus, hoe kunnen wij een moment van verbondenheid en rust creëren voor de mensen met wie we verbonden zijn? Een gesprek met rust en echte aandacht, een moment om samen even terug te kijken en vooruit te kijken. Een moment om te delen wat er in je omgaat. Een moment om tussen hoop en vrees even stil te staan bij zowel de hoop als de vrees.

Die hoop en die vrees voor onszelf en voor een ander (misschien juist voor een ander: je kunt soms banger zijn dat een ander iets overkomt dan dat je bang bent dat jouzelf iets overkomt) zijn op zichzelf teken van onze onderlinge verbondenheid. Jozef krijgt er door zijn verbondenheid aan Jezus en aan Maria een hoop angsten bij. Als hij een vrijgezelle man was gebleven, had hij die angsten nooit gekend. Maar tegelijkertijd had hij dan ook nooit de hoop gekend. Want dat is de andere kant van het verhaal. Doordat hij een verbinding met hen aangaat, wordt hij deel van Gods hoop voor de wereld.

Dat ook wij de verbondenheid met elkaar durven aangaan, blijven aangaan en koesteren, om deel te krijgen van die hoop.

Moge het zo zijn.